

Hetkowski, Wojciech

Rola Deutsches Polen-Institut w propagowaniu kultury polskiej

Notatki Płockie 45/1-182, 44-46

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROLA DEUTSCHES POLEN-INSTITUT W PROPAGOWANIU KULTURY POLSKIEJ

"Współpracę kulturalną można porównać z oddychaniem. Kto przestaje oddychać, przestaje żyć" - napisał Honorowy Obywatel Miasta Płocka - Karl Dedecius. Był on pomysłodawcą i pierwszym dyrektorem Niemieckiego Instytutu Kultury Polskiej. Jak sam wspomina, o utworzeniu Instytutu myślał już w latach 60. Jednak dopiero po 20 latach, 11 marca 1980 roku, w domu na Wzgórzu Matyldy, подарowanym przez ówczesnego burmistrza Darmstadt - Heinza-Winfrida Sabais, zaczął działać Instytut. Został on powołany na I. Forum Polsko-Niemieckim, obradującym w 1977 roku w Bonn dzięki zaangażowaniu miasta Darmstadt, landów Hesji i Nadreni-Palatynatu oraz rządu Republiki Federalnej Niemiec.

W 1997 roku miasto Darmstadt oddało do dyspozycji Instytutu drugi budynek (Haus Deiters), który jest siedzibą dyrekcji placówki. Główną rolę Instytutu - jak powiedział w jednym z wywiadów Dedecius - jest "... Zbliżyć Niemcom obraz Polski, polskiej literatury i kultury takim, jakim on jest, możliwie wielostronnie, nawet kontrowersyjnie...".

Działalność Instytutu polega na "stworzeniu w niemieckich kołach opiniotwórczych przyjaznego klimatu wokół Polski środkami wymiany kulturalnej". Poprzez promocję literatury i szeroko pojętej kultury polskiej w Niemczech Instytut przyczynił się w dużym stopniu do pojednania między obu narodami. Obecnie Instytut planuje rozszerzenie profilu o tematy łączące sferę kultury z zagadnieniami politycznymi, społecznymi i ekonomicznymi. Adresatami pracy Instytutu będą w przyszłości ludzie, których działania mają wpływ na rozwój dialogu, a więc politycy, doradcy, dziennikarze czy ludzie biznesu, ale również i wszyscy ci, którzy przez swe zaangażowanie przyczyniają się do pogłębienia wzajemnego poznania.

Na pracę Instytutu składają się długoletnie projekty wydawnicze i translatorskie, seminaria, konferencje, odczyty, podróże studyjne, a także współpraca z innymi instytucjami i organizacjami.

Instytut ma na swoim koncie bardzo wiele pozycji wydawniczych. Należą do nich:

- * Biblioteka polska licząca 50 tomów wybranych przykładów literatury polskiej w tłumaczeniu na język niemiecki,

- * znaczącą jest pięciotomowa "Panorama literatury polskiej XX wieku" będąca obszernym przeglądem polskiej poezji, prozy i krótkich form literackich.

Ponadto od 1990 roku Instytut wydaje rocznik, który dostarcza informacji na temat polsko-niemieckich stosunków kulturalnych, historycznych, politycznych i społeczno-ekonomicznych. W publikacjach Instytutu są serie wydawnicze obejmujące bibliografie, dokumentacje i sprawozdania. W bieżącym roku staraniem Instytutu

ukáže się Bibliografia historii i współczesności stosunków polsko-niemieckich.

Instytut prowadzi również aktywną wymianę kulturalną poprzez:

- * liczne projekty realizowane wspólnie z Fundacją Roberta Boscha, które mają na celu promocję polskich germanistów i tłumaczy literatury niemieckiej,

- * międzynarodowe stypendia dla pisarzy. Otrzymali je: Ryszard Krynicki i Jakub Ekier - poeci i tłumacze liryki niemieckiej na język polski,

- * podróże studyjne we współpracy z Fundacją Roberta Boscha, m.in. dla dziennikarzy.

Instytut organizuje konferencje, a także wspiera pracę instytucji o profilu germanistycznym i europejskim w Polsce m.in. Dom im. E.T.A. Hoffmanna w Płocku, a więc popularnej już wśród płocczan placówki - Domu Darmstadt. Z inicjatywy Instytutu, od 1997 roku, organizowane są dyskusje panelowe z udziałem polityków obu krajów.

Instytut dysponuje najbogatszym archiwum i biblioteką polskojęzyczną, gdzie gromadzi literaturę polską, tłumaczenia polsko-niemieckie i publikacje dotyczące historii i współczesności obu krajów.

W 1998 roku zakończył swoją działalność jako dyrektor Deutsches Polen-Institut Pan Karl Dedecius, który został uhonorowany przez samorząd płocki bardzo zaszczytnym i unikalnym tytułem Honorowego Obywatela Miasta Płocka. Myślę, że na to wyróżnienie zasłużył swoim wspaniałym stosunkiem do Polski, Polaków, do problemów pojednania między tymi narodami. Myślę, że nieocenione są jego zasługi w stworzeniu podwalin i podstaw do nawiązania kontaktów pomiędzy Płockiem a Darmstadt w bardzo trudnym okresie izolacji społecznej i politycznej Polski na arenie międzynarodowej. W znacznej części zawdzięczamy to postaci Pana Karla Dedeciusa. Myślę, że o tym i o początkach współpracy będą mówić obecni na dzisiejszej Sejsji: Pan Marian Rodzeń, którego tu gościmy dzisiaj nie tylko jako przedstawiciela Sejmiku Mazowieckiego, ale jako Prezydenta Miasta Płocka, za którego kadencji doszło do podpisania porozumienia między tymi dwoma miastami, oraz dr Wiesław Koński - Sekretarz Generalny Towarzystwa Naukowego Płockiego, który w imieniu i z upoważnienia Prezesa Jakuba Chojnackiego parę zdań na ten temat powie.

Po zakończeniu swej działalności Pan Karl Dedecius nie zaniechał aktywności społeczno-politycznej, nadal wielokrotnie pokazywał swe więzi z Polską, przyjaźń, zrozumienie naszych problemów i z całą pewnością był dobrym ambasadorem i jest nadal ambasadorem polskości i Płocka na terenie Darmstadt.

Od 1998 roku dyrektorem Deutsches Polen Institut

jest dr Dieter Bingen. Kontynuuje on dobre doświadczenia i dobre tradycje tego Instytutu w kontaktach Płocka i Darmstadt. Kontakty te z pewnością są nie do przecenienia. Deutsches Polen Institut przez osobę Karla Dedeciusa wspierał wniosek do Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej o uzyskanie środków na budowę naszego Domu Darmstadt - placówki propagującej partnerstwo między Płockiem i Darmstadt oraz szeroko pojętą kulturę niemiecką.

Również Instytut przekazał pierwsze 100 książek dając początek niemieckojęzycznej bibliotece w Domu Darmstadt. W jednej z nich Karl Dedecius napisał: "Miastu Płock ten skromny załazek przyszłej biblioteki domu E.T.A. Hoffmanna...". Przy zakupie książek do biblioteki Domu Darmstadt wydawanych z inicjatywy Instytutu korzystamy z 40% zniżki wydawniczej. Z naszej biblioteki korzysta stale ponad 150 osób, w tym znaczący procent stanowi młodzież licealna i studenci szkół wyższych.

Karl Dedecius zarówno podczas wizyty w 1996, jak i w 1997 roku, spotykał się ze środowiskiem literackim i mieszkańcami Płocka, opowiadał o swojej pracy tłumacza i działalności na rzecz propagowania dobrosąsiedzkich stosunków między Polską i Niemcami.

Dzięki staraniom Instytutu - Płock odwiedzili:

* wybitni tłumacze literatury niemieckiej: Jacek Buras i Małgorzata Łukasiewicz,

* dr Albrecht Lempp - ceniony tłumacz, wieloletni współpracownik Instytutu,

* znany i ceniony pisarz niemiecki młodego pokolenia, mieszkający w Darmstadt - Kurt Drawert,

* a także dr Andrzej Kaluza - zajmujący się promocją w Instytucie.

W przepięknie położonym na Wzgórzu Matyldy, secesyjnym Domu została zorganizowana w ubiegłym roku wystawa polskiej sztuki secesji ze zbiorów Muzeum Mazowieckiego w Płocku, a podczas kolejnej, w 2000 roku, Muzeum Mazowieckie wystawi w Instytucie miniatury z

Rada Miasta Płocka

Uchwałę Nr 498/XXXV/00
z dnia 21 marca 2000 roku

nadaje medal

„Zasłużony dla Płocka”

Deutsches Polen Institut in Darmstadt

z okazji 20-lecia działalności Instytutu

Przewodniczący
Rady Miasta Płocka
Mojmír Pěchouček
Wojciech Matkowski

Płock, dnia 21 marca 2000 roku

cyklu "Księga Psalmów" Dawida Tuszyńskiego.

Za pośrednictwem Instytutu w Płocku, w 1998 roku, gościła jedyna w swoim rodzaju Południowoniemiecka Orkiestra Saksofonowa. Jej koncerty w Muzeum Mazowieckim zgromadziły liczną publiczność, zarówno młodzież, jak i dorosłych.

W 1997 roku, po zarekomendowaniu płockiego Do-



Awers i rewers Medalu "Zasłużony dla Płocka"

mu Darmstadt przez DPI, gościł w nim poseł do Bundestagu - Andreas Storm, który spotkał się z przedstawicielami płockich środowisk związanych z opieką społeczną i wygłosił referat nt. reform ubezpieczeń społecznych w Niemczech.

Przedstawiciele Płocka brali udział w trzech kolejnych dyskusjach panelowych organizowanych w Darmstadt od 1997 roku. Pierwsza dyskusja z udziałem Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego pt. "Dobre widoki na Szprewę i Wisłę", obejmowała ogólną tematykę stosunków polsko-niemieckich po 1989 roku. Uczestniczyli w niej zarówno przedstawiciele Zarządu Miasta Płocka, Rady Miasta Płocka, jak również przedstawiciele środowisk kultury i młodzież płockich szkół mających szkoły partnerskie w Darmstadt.

Druga dyskusja z udziałem Ministra Finansów Leszka Balcerowicza odbyła się pod hasłem "Przyszłość ekonomiczna Polski w ramach Unii Europejskiej", natomiast trzecia pt. "Za naszą i waszą wolność", połączona z 10-tą rocznicą zburzenia muru berlińskiego, odbyła się w Berlinie już w nowej siedzibie Bundestagu. W przedsięwzięciach tych również uczestniczyli przedstawiciele Rady i Zarządu Miasta Płocka.

Myszę, że działalność Instytutu może stanowić pewien

Następnie zabrał głos **dr Wiesław Koński - sekretarz generalny Towarzystwa Naukowego Płockiego**, który przypomniał początki współpracy pomiędzy Płockiem a Darmstadt.

WIESŁAW KOŃSKI

GENEZA I POCZĄTKI WSPÓŁPRACY PŁOCKA I DARMSTADT - MIAST PARTNERSKICH

Przede mną - reprezentującym Towarzystwo Naukowe Płockie - wyróżniające, ale i zarazem trudne zadanie. Mam bowiem przypomnieć początki współpracy Płocka z Darmstadt, które zaowocowały później bliskimi związkami z jego wspaniałym Niemieckim Instytutem Kultury Polskiej. Przez długie lata kierował nim Karl Dedecius - człowiek, którego zasługi dla krzewienia polskiej kultury i nauki oraz zbliżenia obu narodów są przeogromne.

Pozwólcie Szanowni Państwo, że zacznę od pewnej refleksji.

Otóż, gdyby w niedalekiej przeszłości, u schyłku minionego wieku - w dobie totalitarnych rządów i presji politycznych decydentów, w czasach stałego przypomniania o czyhającym na Zachodzie wrogu, w dobie odpersonalifikowania wszystkiego co nie było zgodne z doktryną - powiedział ktoś, że oto w 1996 roku Niemiec otrzyma godność najpierwszego obywatela ponad tysiącletniego polskiego grodu, a Rada Miasta Płocka będzie głosować projekt przyznania Instytutowi w Niemczech Medalu "Zasłużony dla Płocka" - to niechybnie uznano by go za szaleńca.

Cała dostrzegana dzisiaj dramatyczna przepaść, to różnica dzieląca dwie jakże różne epoki. Osadzam tę

swoiasty pomost, po którym Polska będzie wchodziła do Unii Europejskiej, o wejście do której zabiegają politycy niemieccy, którzy dostrzegają w tym swój obowiązek. Myszę również, że nie do przecenienia są zasługi Domu Darmstadt, Instytutu w Darmstadt, nie do przecenienia są zasługi tych ludzi, którzy zrobili wszystko, ażeby w 1998 roku zostało podpisane porozumienie partnerskie, żeby było ono realizowane w sposób dobry i pozwalający na wzajemne poznanie i dający szansę młodym płoczanom na poznanie zachodnich standardów. Dawało podstawę do stworzenia pewnej platformy porozumienia i zakopania tej nieufności pomiędzy tymi dwoma wiecznie ze sobą wojującymi narodami.

Dlatego chciałbym w imieniu grupy inicjatywnej złożonej z Wiceprzewodniczących Rady i Przewodniczących Komisji zarekomendować uchwałę w sprawie nadania Medalu "Zasłużony dla Płocka" dla Deutsches Polen-Institut w Darmstadt z jednoczesnym upoważnieniem delegacji udającej się tam w składzie: Pan Wiceprzewodniczący Rady Miasta Płocka - Tomasz Kolczyński, Pan Wiceprezydent - Zygmunt Buraczyński, Pan Wiceprezydent - Krzysztof Kania do wręczenia tego odznaczenia.

refleksję w głębszym tle historycznym po to, by umysłowi dystans, jaki przebyła Polska i Polacy, ale także by przypomnieć, jaki był punkt startu dobrosąsiedzkich, partnerskich związków i kto tę naszą współpracę niemieckiego Darmstadt i Płocka zainicjował.

A nie było to wcale takie proste. W czasach, kiedy na Zachodzie Europy, w kręgu kultury śródziemnomorskiej, z której się wywodzimy, upowszechniano niezależność, odpowiedzialność, wiarę w człowieka, oraz sumienia przychylnego ludziom, w oficjalnych działaniach ówczesnej władzy dominował zupełnie inny nurt.

I oto w tamtych czasach znaleźli się ludzie, którzy w ostatnim ćwierćwieczu ubiegłego wieku postanowili uczynić niejedno dla nawiązania nowych stosunków sąsiedzkich między Niemcami i Polakami, a mówiąc zupełnie precyzyjnie - między mieszkańcami Darmstadt i Płocka.

Przypomnę jedynie kilka nazwisk.

- Pierwszym był Heinz Winfried Sabais - nadburmistrz miasta Darmstadt, który w czasie całej swojej kadencji (a w tym miejscu należy dodać, że był poprze-